Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2018-00605

POL-30 Nissinen Matti(UM) 23.05.2018

Asia
Ulkoasiainneuvosto kauppaministerikokoonpanossa 22.5.2018

Kokous
22.05.2018 - 22.05.2018

Vapaakauppasopimusneuvottelut Australian ja Uuden-Seelannin kanssa: Neuvosto hyväksyi neuvoston päätöksen neuvottelujen aloittamiseksi ja neuvotteluohjeet. Komissaari Malmström matkustaa kesäkuussa Australiaan ja Uuteen-Seelantiin avaamaan neuvottelut virallisesti. Ensimmäinen tekninen neuvottelukierros pidetään heinäkuussa.

Hyväksyttiin neuvoston päätelmät kauppasopimusten neuvottelemisesta ja päättämisestä. EU:lta odotetaan johtajuutta ja kumppanuutta, ja päätelmät ovat tässä hyvä signaali.

WTO/ post Buenos Aires: ministerit vaihtoivat näkemyksiä neuvottelutilanteesta ja valmistautumisesta Pariisissa 31.5. pidettävään WTO:n epäviralliseen mini-ministerikokoukseen. EU:lta odotetaan johtajuutta WTO:n ongelmien ratkaisemisessa ja monenvälisen kauppajärjestelmän vahvistamisessa.

EU–Japani taloudellisen kumppanuuden sopimus (EPA): Neuvosto antoi tukensa sopimuksen allekirjoittamiseksi heinäkuussa Japanin kanssa. Euroopan parlamentti äänestää sopimuksesta ennen vuoden loppua ja sopimus tulisi voimaan alkuvuodesta 2019. Sopimus on sekä EU:n että Japanin tähän mennessä merkittävin kauppasopimus. Sopimuksen piiriin tulee 600 miljoonaa ihmistä ja se kattaa 30 % globaalista BKT:sta.

EU–Singapore vapaakauppasopimus (FTA) ja EU–Singapore investointisuojasopimus (IPA): Neuvosto antoi tukensa vapaakauppasopimuksen allekirjoittamiseksi lokakuussa. Euroopan parlamentin hyväksyntää haetaan helmikuussa 2019, jolloin sopimus tulisi voimaan myöhemmin keväällä 2019. Komissio ei ehdota investointisuojasopimuksen väliaikaista soveltamista. Se tulee voimaan kaikkien jäsenmaiden kansallisten ratifiointien jälkeen. Komissio haluaa allekirjoittaa investointisuojasopimuksen samanaikaisesti vapaakauppasopimuksen kanssa.

Muut asiat: katsaus meneillään oleviin vapaakauppasopimusneuvotteluihin Meksikon, Mercosurin, Chilen ja Vietnamin kanssa.

Lounas: ministerit keskustelivat lounaalla kauppasuhteista Yhdysvaltoihin antaen vahvan tukensa komissaari Malmströmille.

1. Vapaakauppasopimusneuvottelut Australian ja Uuden-Seelannin kanssa

Neuvosto hyväksyi neuvoston päätöksen neuvottelujen aloittamiseksi ja neuvotteluohjeet.

Kauppakomissaari Malmström totesi aluksi, että neuvottelumandaatit vapaakauppasopimusneuvottelujen aloittamiseksi Australian ja Uuden-Seelannin kanssa ovat nyt valmiita ministereiden hyväksyttäväksi ja komissio toivoo voivansa aloittaa neuvottelut jo ennen kesätaukoa. Australian ja Uuden-Seelannin kanssa pyritään moderneihin ja kunnianhimoisiin vapaakauppasopimuksiin. Sopimusten voi odottaa olevan EU:lle hyödyllisiä, sillä markkinoillepääsyn varmistaminen Aasian ja Tyynenmeren alueen korkean kasvun alueelle on tärkeää. Australia ja Uusi-Seelanti jakavat EU:n kanssa samat arvot, ml. usko sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään. Neuvoston päätös mandaattien julkaisemiseksi toisi läpinäkyvyyttä ja auttaisi sitouttamaan kansalaisyhteiskuntaa.

Jäsenmaat kiittivät ja onnittelivat komissiota ja komissaari Malmströmiä hyvästä työstä ja ilmaisivat tukensa mandaateille. Useampi jäsenmaa korosti nopean etenemisen tärkeyttä. EU:n on tärkeää pysyä globaalin kaupan ja talouden muutosten vauhdissa. Sopimuksia pidettiin tärkeänä signaalina kansalaisille ja yrityksille. Useampi jäsenmaa korosti läpinäkyvyyden tärkeyttä kansalaisyhteiskunnan ja kansallisten parlamenttien sitouttamiseksi ja tuki komission ehdotusta julkaista neuvottelumandaatit. Jotkin jäsenmaat halusivat aloittaa neuvottelut myös investointisuojasopimuksista.

Mandaatit saivat kiitosta tasapainoisesta tekstistä, joka ottaa jäsenmaiden erilaiset intressit huomioon. Herkkyyksistä mainittiin erityisesti kumulatiivinen vaikutus maataloudessa. Muutama jäsenmaa totesi, että kestävän kehityksen osalta on tärkeää jatkaa työtä Pariisin ilmastosopimuksen sisällyttämiseksi olennaisena osana kolmansien maiden kanssa tehtäviä (kauppa)sopimuksia.

Kauppakomissaari Malmström matkustaa kesäkuun lopussa Australiaan ja Uuteen-Seelantiin avatakseen neuvottelut virallisesti ja neuvottelutiimit tapaavat heinäkuun alussa. Malmström totesi, että tapauskohtaisesti on harkittava tarvitaanko sopimuskumppanin kanssa investointisopimusta vai ei. Komission näkemyksen mukaan Australian ja Uuden-Seelannin kanssa ei tarvita. Jäsenmailla ei ole yhtään kahdenvälistä investointisuojasopimusta Uuden-Seelannin kanssa ja Australiankin kanssa niitä on vain viidellä jäsenmaalla. Keskustelu investointisuojasopimuksista Australian ja Uuden-Seelannin kanssa voidaan kuitenkin aloittaa, jos neuvosto pitää sitä tärkeänä.

2. Neuvoston päätelmät EU:n kauppasopimusten neuvottelemisesta ja päättämisestä

Neuvosto hyväksyi päätelmät.

Malmström ilmaisi tyytyväisyytensä päätelmiin. EU:lta odotetaan johtajuutta ja kumppanuutta, ja päätelmät ovat tässä hyvä signaali. Hän huomautti, että sopimuksen sisältö määrittää sen luonteen sekasopimuksena tai EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvana sopimuksena, vakuuttaen samalla, ettei komissio aio jakaa assosiaatiosopimuksia, jotka ollaan solmimassa Meksikon, Mercosurin ja Chilen kanssa.

Muutama jäsenmaa piti puheenvuoron todeten päätelmien olevan hyvä työkalu. Mukana ovat mm. viittaukset multilateraaliseen sääntöpohjaiseen kauppajärjestelmään ja yhdenvertaisiin toimintaedellytyksiin. Kansallisten parlamenttien sitouttaminen on tärkeää uuden arkkitehtuurin myötä. Lisäksi nostettiin esiin läpinäkyvyys ja kaikkien jäsenmaiden intressien huomioiminen myös jatkossa.

3. WTO/ Post-Buenos Aires

Malmström totesi alkuun, ettei juuri mitään uutta ole kerrottavana sen jälkeen kun ministerit kävivät aiheesta epävirallisen keskustelun Sofiassa helmikuussa. Valitettavasti jotkut maat ovat valinneet toimimisen monenvälisen järjestelmän ulkopuolella ja rikkovat avoimesti WTO:n sääntöjä. EU yrittää turvata WTO:n toiminnan, eikä hyväksy yksipuolisia toimia. WTO:ta pitäisi pystyä hyödyntämään täysimääräisesti. WTO:ta ei ole rakennettu myöskään toimimaan valtiokapitalismin kanssa, nykyiset säännöt eivät ole tähän riittäviä. Tähän ongelmaan tulisi löytää ratkaisu. EU pitää tärkeänä ongelmien juurisyihin puuttumista ja yhdenvertaisten toimintaedellytysten turvaamista. EU:n huolena ovat myös eräiden maiden valtioyhtiöiden toiminta ja tukiaiset.

EU on yrittänyt puhua useaan otteeseen Yhdysvaltojen kanssa ja saada sitä mukaan WTO:n kehittämistyöhön. Yhdysvallat ei ole kuitenkaan osoittanut sitoutumista. Komissaari Malmström tapaa OECD:n ministerikokouksen yhteydessä Pariisissa (30.–31.5.)Yhdysvaltojen kauppaedustaja Lighthizerin ja Japanin kauppaministeri Sekon. Tämä on tilaisuus keskustella siitä, miten yhdessä toimia WTO:n puitteissa. OECD:n ministerikokouksen yhteydessä pidetään myös epävirallinen WTO:n mini-ministerikokous, jossa keskustellaan siitä, miten rakentaa resilienssiä. Samassa yhteydessä on myös tilaisuus keskustella WTO:n riitojenratkaisun valituselimen tilanteesta. Yhdysvallat on esiintynyt aktiivisesti WTO:n säännönmukaisen työn kehittämiseksi läpinäkyvyyden ja notifikaatiojärjestelmän parantamiseksi. Tämä ei kuitenkaan riitä.

Kehitys-ulottuvuus on yksi laaja-alaisista teemoista, joihin tulisi löytää uusi lähestymistapa. Eräiden jäsenten näkemys siitä, että kukin voi itse päättää kehitysmaastatuksestaan ja saada sen mukaiset etuudet WTO-järjestelmässä ei ole hyväksyttävissä.

Puhtaasti monenvälisellä neuvotteluraiteella edistymistä odotetaan kalastustuissa. Monenvälisen neuvotteluraiteen rinnalla jatketaan Buenos Airesissa annettujen useanvälisten julistusten työstämistä monenvälisten lopputulosten aikaansaamiseksi (joustava multilateralismi). Tärkeimpinä aiheina ovat sähköinen kauppa, palveluiden kotimainen sääntely ja investointien helpottaminen.

Neuvosto antoi tukensa komission valitsemalle strategialle samalla esittäen huolensa WTO:n tilasta. Järjestelmää täytyy vahvistaa. EU:lla on tärkeä rooli monenvälisen kauppajärjestelmän puolustajana ja johtajana. Useat jäsenmaat antoivat tukensa joustavalle multilateralismille ja Buenos Airesin useanvälisten julistusten jatkotyöstämiselle. Erityisesti nostettiin esiin sähköinen kauppa, palveluiden kotimainen sääntely ja investointien helpottaminen. Samalla koettiin tärkeäksi kehittää WTO:n säännönmukaista työtä. Tulee myös löytää uusi yhteinen lähestymistapa kehitys-näkökulmaan ja saada kehitysmaat paremmin mukaan WTO:n kehittämiseen.

Monet nostivat esiin keskeisenä kysymyksenä ratkaisun löytämisen riitojenratkaisun valituselimen tuomarinimityksiin ja laajemminkin riitojenratkaisujärjestelmän uudistamiseen. Yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa on jatkettava eri formaateissa, niin kahdenvälisesti kuin kolmikantayhteistyössä Japanin kanssa. Koettiin myös tärkeäksi puuttua Kiinan harjoittamiin epäreiluihin kauppatapoihin ja varmistaa yhdenmukaiset toimintaedellytykset. Läpinäkyvyyttä ja WTO-velvoitteiden toimeenpanon parantamista korostettiin niin ikään. Esiin nostettiin myös kauppa ja sukupuolten välinen tasa-arvo sekä pk-yritysten huomioiminen.

Suomi totesi hyvin toimivan WTO:n olevan itselleen prioriteetti. Suomi tukee KOM:n aktiivista työtä ratkaista järjestelmän ongelmia eri foorumeilla. EU:n johtoasema on tärkeä, mutta apua tarvitaan myös muilta mailta. Suomi kannattaa joustavan multilateralismin käyttöä. Sektoraaliset ja plurilateraaliset aloitteet voivat viedä työtä eteenpäin. Suomi kokee tärkeäksi tehdä vaikuttamistyötä kehitysmaiden suuntaan, erityisesti sähköisessä kaupassa ja investointien helpottamisessa maiden oman kehityksen tukemiseksi. Yhdysvaltojen kanssa on jatkettava dialogia, jonka tavoitteena on saada Yhdysvallat jälleen sitoutumaan aktiiviseen toimintaan WTO:ssa. Toimiva riitojenratkaisujärjestelmä on olennainen osa WTO:ta, myös sen uskottavuuden kannalta.

Vastauspuheenvuorossaan komissaari Malmström totesi EU:n yhtenäisyyden olevan tärkeää. Seuraava tilaisuus osoittaa yhtenäisyyttä on Pariisin mini-ministerikokouksessa ensi viikolla. EU jatkaa ratkaisun hakemista riitojenratkaisun valituselimen pattitilanteen ratkaisemiseksi yhdessä Yhdysvaltojen kanssa ja keskustelemalla muiden maiden kanssa.

4. EU–Japani taloudellisen kumppanuuden sopimus, EU–Singapore vapaakauppasopimus ja EU–Singapore investointisuojasopimus

Malmström kertoi komission antaneen 18.4. ehdotuksensa neuvoston päätökseksi EU–Japani taloudellisen kumppanuuden sopimuksen allekirjoittamiseksi ja tekemiseksi. Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa heinäkuussa pidettävässä EU–Japani-huippukokouksessa. Euroopan parlamentti on korostanut sopimuksen nopeaa voimaansaattamista. Se äänestää sopimuksesta ennen vuoden loppua ja sopimus tulisi voimaan alkuvuodesta 2019. Sopimus on strategisesti tärkeä ja osoitus siitä, että EU ja Japani ovat sitoutuneet maailmantalouden toiminnan turvaamiseen.

Sopimus on sekä EU:n että Japanin tähän mennessä merkittävin kauppasopimus. Sopimuksen piiriin tulee 600 miljoonaa ihmistä ja se kattaa 30 % globaalista BKT:sta. Sopimus avaa uusia mahdollisuuksia kaupassa ja investoinneissa ja vahvistaa EU:n ja Japanin yhteistyötä. Sopimuksella liberalisoidaan siirtymäaikojen jälkeen 97 % tariffeista.

Singapore on EU:n tärkein kauppakumppani Kaakkois-Aasiassa edustaen kolmasosaa EU:n kaupasta alueelle ja kahta kolmannesta investoinneista. Yli kymmenen tuhatta EU-yritystä on läsnä Singaporessa. EU-Singapore vapaakauppasopimus on myös signaali alueen muille maille. Vapaakauppasopimus voitaisiin allekirjoittaa lokakuussa ja saada Euroopan parlamentin hyväksyntä helmikuussa 2019, jolloin sopimus tulisi voimaan myöhemmin keväällä 2019. Komissio pyysi jäsenmaiden tukea hyväksymisprosessille.

EU-Singapore investointisuojasopimuksen osalta tarvitaan kaikkien jäsenmaiden kansallinen ratifiointi. Komissio ei ehdota sopimuksen väliaikaista soveltamista, joten sopimus tulee voimaan vasta kun kansalliset ratifioinnit on saatettu päätökseen. Komissio toivoo, että investointisuojasopimus voidaan allekirjoittaa samanaikaisesti vapaakauppasopimuksen kanssa lokakuussa.

Jäsenmaat tukivat komission lähestymistapaa ja toivoivat sopimusten pikaista voimaantuloa. Huomautettiin, että Japanin markkinoilla on paljon käytännön vaikeuksia ja toisaalta nostettiin esiin sopimuksen mukanaan tuomia hyötyjä. Muutama jäsenmaa esitti tyytyväisyytensä siitä, että Japani-sopimuksessa on vahva kestävän kehityksen luku ja maininta Pariisin ilmastosopimuksesta on mukana. Viestiä tästä on toistettava kansalaisyhteiskunnalle ja myös parlamenteille.

Sopimuksia Singaporen kanssa pidettiin tärkeinä esimerkkeinä muitakin ASEAN-maita ajatellen. Muutama jäsenmaa ilmoitti vielä tutkimusvaraumasta investointisuojasopimuksen osalta.

KOM (Malmström) kertoi vastauspuheenvuorossaan komission valmistelevan kommunikaatiopakettia sopimuksista Japanin ja Singaporen kanssa. Komissio ottaa mielellään vastaan esimerkkejä pienten ja keskisuurten yritysten kokemuksista miten nämä ovat hyötyneet tai hyötyvät sopimuksesta. Japanin kanssa on paljon yhteisiä intressejä sääntöpohjaisen multilateraalisen järjestelmän puolustamisessa.

Singapore-vapaakauppasopimus on esimerkki (*blueprint*) muille ASEAN-maille. Sopimukseen on viitattu keskusteluissa Vietnamin, Indonesian ja Malesian kanssa. Malmström toisti vielä, että komissio ei ehdota investointisuojasopimuksen väliaikaista soveltamista. Sopimus tulee voimaan vasta kaikkien jäsenmaiden ratifioitua sen kansallisesti.

5. Muut asiat: katsaus meneillään oleviin vapaakauppasopimusneuvotteluihin

Malmström totesi aluksi, että EU:lla on positiivinen agenda useiden kumppanimaiden kanssa ja kertasi sitten tilanteen vapaakauppasopimusneuvotteluissa Meksikon, Mercosurin, Chilen ja Vietnamin kanssa.

Meksikon kanssa päästiin sopimukseen poliittisella tasolla 21.4. Meksiko-neuvottelut olivat nopea prosessi: poliittiseen sopimukseen päästiin vain kaksi vuotta neuvottelujen aloittamisesta. Sopimusta on päivitetty niin paljon verrattuna aiempaan, että se on melkein kuin uusi sopimus. Läpinäkyvyyden edistämiseksi komissio on julkaissut tiivistelmät ja suurimman osan neuvotteluteksteistä. Ainoastaan niitä tekstejä ei ole julkaistu, joiden osalta tekninen työ on vielä kesken. Meksiko on suuri ja dynaaminen kumppani ja EU:n tavoin multilateraalisen kauppajärjestelmän puolustaja. Sopimus on taloudellisesti hyvä ja samalla vahva poliittinen viesti. Sopimuksen kunnianhimon taso on hyvä. Komissio toivoo, että viimeiset avoimet kysymykset saadaan pian ratkaistua. Valmista voisi olla vuoden 2019 alussa.

Mercosurin kanssa neuvottelut jatkuvat. Sopimus on tärkeä sekä taloudellisesti että geopoliittisesti. Mercosur on markkina-alueena todella suojattu, mikä myös korostaa sopimuksen tärkeyttä. Mercosur-neuvotteluihin liittyy paljon herkkyyksiä, jotka otetaan huomioon. Mercosur-ministereillä on vahva sitoumus neuvotteluihin ja Malmström on heidän kanssaan jatkuvassa kontaktissa, mutta Mercosurin sisäistä koordinaatiota tarvitaan vielä lisää. Seuraava varsinainen neuvottelukierros alkaa 4.6.

Chile on sitoutunut neuvotteluihin. Seuraava neuvottelukierros alkaa 28.5. Kierroksella pyritään konsolidoimaan jo pöydättyjä neuvotelutekstejä. Lisäksi käsitellään kaupan ja kestävän kehityksen lukua sekä kaupan ja sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevaa lukua, jonka osalta Chile on pilotti. Alustavasti keskustellaan jo myös tavaroiden, palveluiden ja investointien markkinoillepääsyyn liittyvistä odotuksista.

Vietnamin kanssa sopimus on jo valmis ja myös juridinen tarkastus on loppusuoralla. Sopimuksen allekirjoittamisen ajankohta riippuu Vietnamista. Komissio toivoo, että ihmisoikeuksiin liittyvät kysymykset saadaan ratkaistua tulevien päivien aikana. Komissio toivoo, että sopimus voitaisiin allekirjoittaa vuoden loppuun mennessä.

Suomi totesi puheenvuorossaan kauppasopimusten olevan vahva signaali avoimen kaupan puolesta ja protektionismia vastaan. Sopimukset tuovat hyviä mahdollisuuksia EU:n yrityksille. Sopimusten neuvottelua ja toimeenpanoa kannattaa nopeuttaa ja tehostaa. Taloudellisten intressien lisäksi sopimuksissa ovat mukana kestävä kehitys, työoikeudet ja hyvä hallinto. Mercosurin olisi vielä parannettava tuotekatettaan ja lyhennettävä siirtymäaikoja erityisesti Suomelle tärkeissä teollisuustuotteissa.

Muutama jäsenmaa nosti esiin kauppasopimusten kumulatiiviset vaikutukset ja tarpeen varovaisuuteen maatalousmyönnytyksissä. Lisäksi nostettiin esiin tietovirrat ja Pariisin ilmastosopimus.

Malmström totesi Meksiko-sopimuksen noudattavan samaa hyvää tasoa kuin Japani-sopimus ja CETA. Mercosur-sopimuksen kunnianhimon taso on matalampi. Sopimuksen on kuitenkin oltava riittävän hyvä ja komissio tuntee jäsenmaiden erinäiset intressit. Kumulatiivisten vaikutusten osalta komissio on tietoinen herkkyyksistä ja keskustelua jatketaan.

Lounaskeskustelu (vain ministerit): kauppasuhteet Yhdysvaltojen kanssa

Malmström antoi tilannekatsauksen käymistään keskusteluista kauppaministeri Rossin kanssa liittyen Yhdysvaltojen asettamiin vientitulleihin teräs- ja alumiinituotteille. EU:lle annettu väliaikainen poikkeus tulleista päättyy kuun lopussa. EU:lle on tärkeää saada pysyvä poikkeus tulleista, mutta EU ei voi neuvotella uhattuna. EU on halukas sitoutumaan positiiviseen agendaan yhdessä Yhdysvaltojen kanssa, jos EU saa poikkeuksen. Keskustelut jatkuvat.

Suomen edustajat

Ministeri Virolainen, PE Rislakki, osp Similä, ln Aalto, ln Lehtinen, ln Selin ja uas Säilä

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Australia, Japani, Singapore, UAN Ulkoasiainneuvosto, Uusi-Seelanti, WTO
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM